

Varhaiskasvatus

Alakoulu

Yläkoulu

2. aste

Aikuisuus

LUONTOSUHTEEN VAHVISTUMINEN

Tunneimme olomme kotoisaksi luonnossa ja arvostamme luontoa.

Luontosuhteemme syvenee ympäristösuhteeksi.

Alamme toimia ympäristön puolesta.

Laajennamme omia vaikutusmahdollisuuksia yhteiseksi hyväksi.

Luonto alkaa siitä, kun avataan ulko-ovi.

KIERTOTALOUS

Kierrättämisen tavat ovat meille itsestään selvä osa arkea.

Tarkastelemme omia kulutusvalintojamme ja arvomaailmaamme kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

Toimimme aktiivisesti ja ymmärrämme tekojemme seuraukset.

Jaamme osaamista toisillemme ja tuleville sukupolville.

Minkä tunnet, sitä arvostat.

ILMASTO-OOSAAMINEN

Energiaa säästävät valinnat ovat meille arkipäivää.

Osaamme tarkastella ongelmia ratkaisukeskeisesti.

Toimimme paikallisesti ja pyrimme vaikuttamaan myös globaalisti.

Elämme kuten opetamme. Olemme esimerkkejä.

Luontosuhde kehittyy ympäristösuhteeksi.

kierrätys

empatia

aineiden kierto

ilmastovastuu

hävikki

luontosuhde

ekotehokkuus

biodiversiteetti

energia

resurssiviisuus

luonnonvarat

elonkehä

kiertotalous

hiilikädenjälki

ekologinen jälleenrakennus

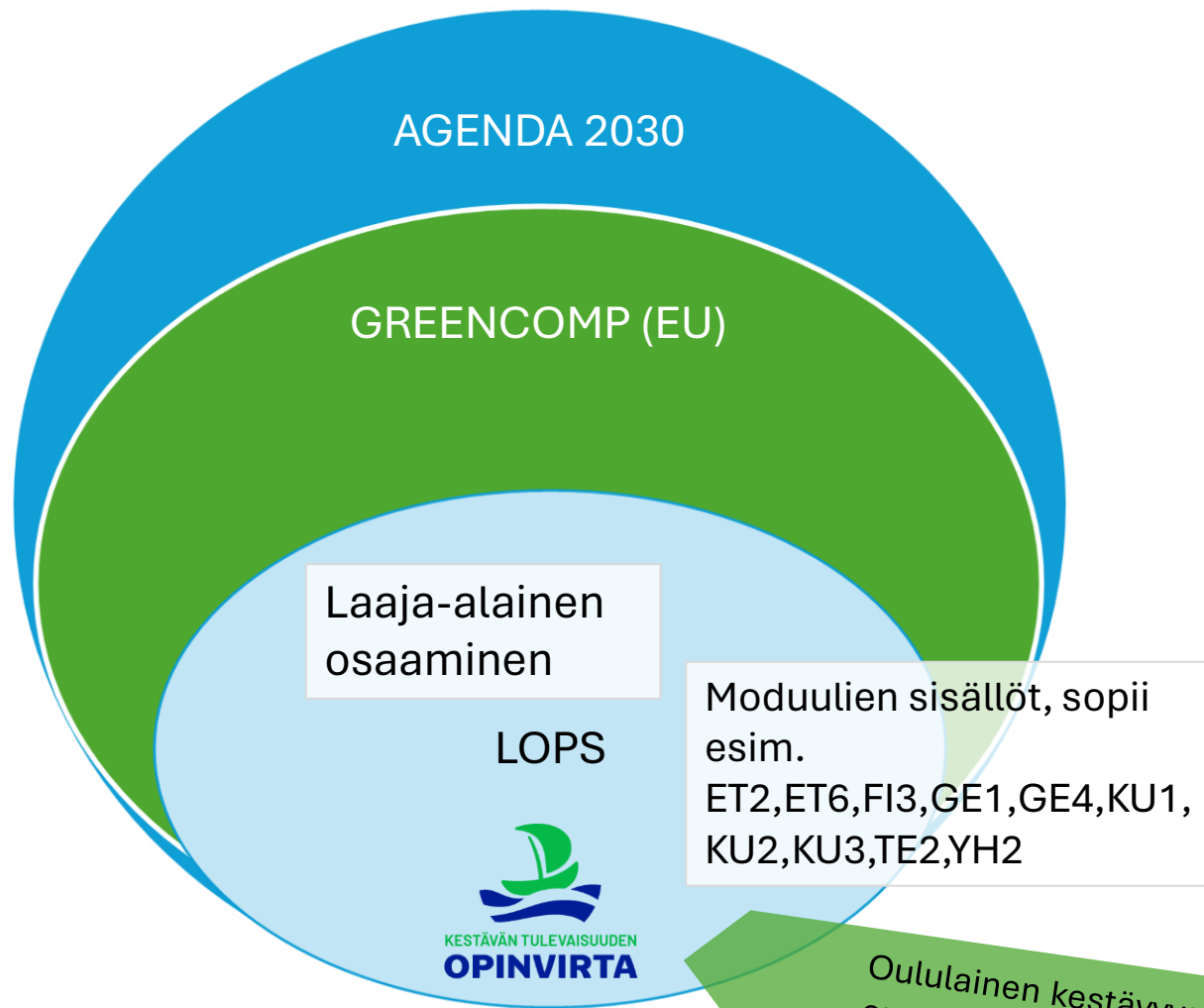
ilmastonmuutos

KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN
OPINVIRTA

VIITEKEHYS

1.1
Kestävyyden
arvostaminen

1.2
Oikeuden-
mukaisuuden
tukeminen

3.3
Tutkiva
ajattelu

Oululainen kestävyyskasvatuksen malli, paikallisten opetussuunnitelmien liite

Ohjeet opettajalle

- Diaesityksen avulla **voit pitää teoriatunnin (n.60min) ja laajentaa aihetta pidemmäksi kokonaisuudeksi projekti-ideoiden avulla (1-3x75min)**
 - Dian muistiinpanosta löydät käsittelyvinkkejä, lisätietoa ja ehdotuksia työskentelyyn
- Teemana on **tarkastella ylikulutusta eri tasoilla ja sen vaikutuksia kestäväen kehityksen ulottuvuuksiin.** Tarkoitus on aktivoida opiskelijoita keskustelemaan ja pohtimaan aihetta monipuolisesti eri näkökulmista.
- Kokonaisuus tutustuttaa opiskelijan **kiertotalouteen yhtenä keinona vaikuttaa hyvinvointiin ja globaaleihin haasteisiin.** Projektityö tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden toimia ja oppia yhdessä sekä vaikuttaa kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen ja innovointiin.
- Lähdeviitteet on merkattu numeroilla ja ne on koottu viimeiselle dialle.

Tavoitteena laaja-alaisen osaamisen tukeminen

- Opiskelija ymmärtää ekologisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävyden keskinäisriippuvuuden.
- Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön.
- Opiskelija pohtii ja tutustuu keinoihin edistää yksilön, yhteiskunnan ja ekosysteemin hyvinvointia. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä.
- Opiskelija osaa vertailla lineaaritalouden ja kiertotalouden vaikutuksia globaalien haasteiden ratkaisussa (mm. ilmastonmuutos, hyvinvointierot, luonnon monimuotoisuuden hupeneminen).
- Opiskelija vahvistaa oman talouden hallintakeinoja.
- Opiskelija harjoittelee rakentavan vuorovaikutuksen taitoja.

Kulutamme(ko) velaksi

<https://www.youtube.com/watch?v=rsn5GLOyoFw&list=P Lrm45o0dgY-9VLV2syg1Cg0tMHgkL5r> (15:10-24:50)

Millaisia ajatuksia videon puheenvuoro herättää?

Mikä on videolla esitetyn kappaleen ydinsanoma?

Ollaanko me velkaa menneille ja tuleville sukupolville globaalien kriisien ratkaisemisesta?

Millainen toivoisit Suomen olevan vuonna 2100?

255 käyttäytymistietelijää ja ilmastonmuutoksen asiantuntijaa tutki 11 erilaista tapaa viestiä ilmastonmuutoksesta

**“How to talk about climate change and the problem with
doomerism” (19.3.2024)**

<https://www.resilience.org/stories/2024-03-19/how-to-talk-about-climate-change-and-the-problem-with-doomerism/>

- Synkät ennusteet saavat paljon näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa, mutta ne eivät juurikaan kannusta ihmisiä toimimaan ilmaston hyväksi
- Yksi keinoista korostui toimivuudeltaan: nykyisten tekojen merkityksen korostaminen tuleville sukupolville ja meille läheisille ihmisille
- Pelottelu ei yksin riitä aikaansamaan kestävää muutosta

(1)

Ilmastonmuutosta ja luontokatoa voidaan pitää kuitenkin aikamme suurimpina haasteina, joiden takaa löytyy samoja juurisyitä. Ne eivät ole vain ympäristön kriisejä vaan haastavat myös ihmiskunnan terveyttä, hyvinvointia, taloutta ja turvallisuutta. Ekologiset kriisit ja muut keskeiset hyvinvointiongelmat ovat isoja viheliäisiä haasteita, joita ei voi ratkaista toisistaan erillään.

Ylikulutuspäivä

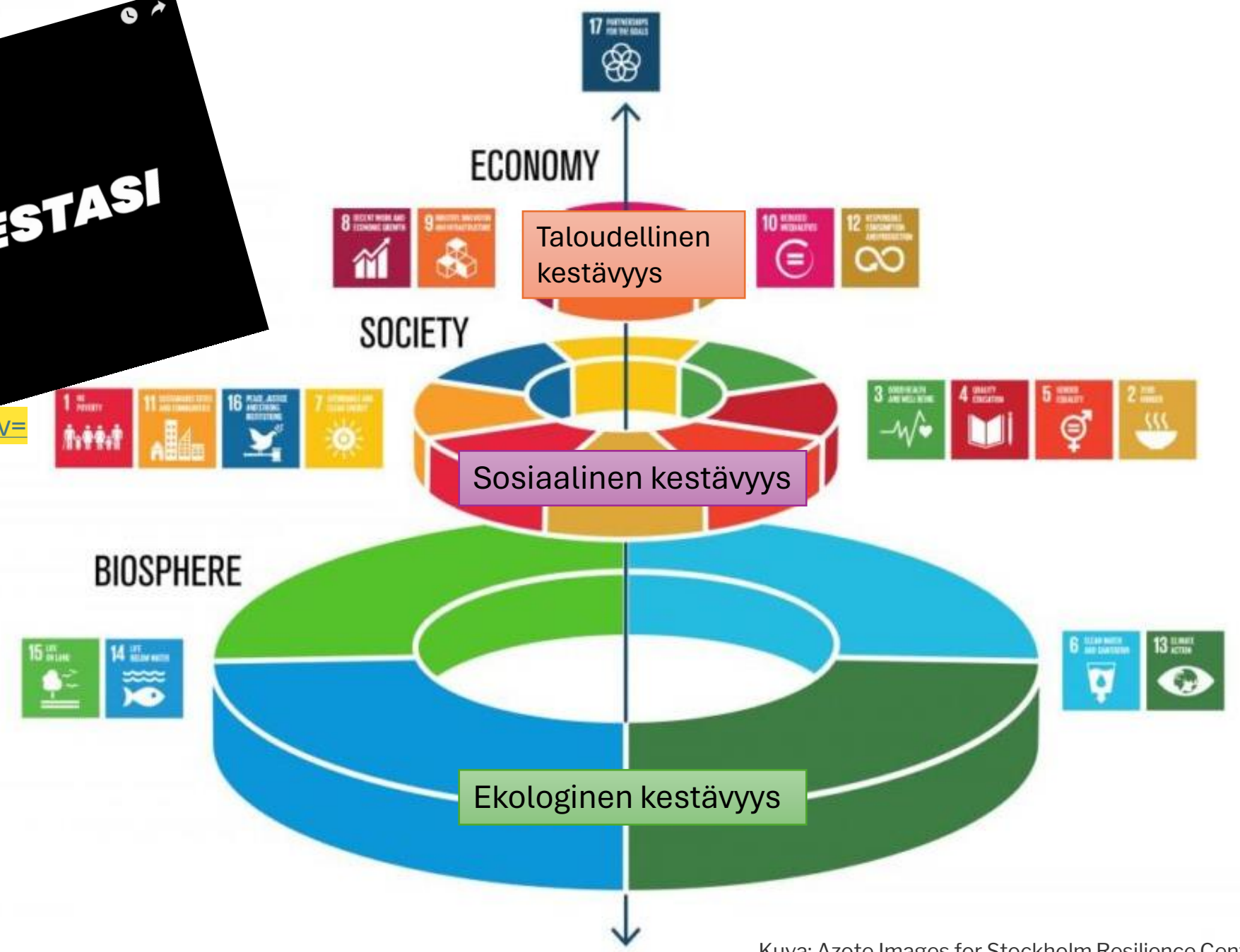
- Mitä tarkoittaa käsite ylikulutuspäivä?
 - Laskellisesti se päivä, jolloin kulutuksemme ylittää maapallon kyvyn tuottaa uusiutuvia luonnonvaroja ja käsitellä fossiilisista polttoaineista aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä yhden vuoden aikana
- Milloin maapallon ylikulutuspäivä oli vuonna 2023?
 - 2.elokuuta
- Milloin Suomen ylikulutuspäivä oli vuonna 2023? Entä vuonna 2024?
 - 31.maaliskuuta (2023) ja 12. huhtikuuta (2024)

Ihmiskunta kuluttaa siis velaksi maapallon tarjontaan nähden.

TAKLATAAN ILMASTONMUUTOS | Pelaa kiertotalouden puolesta

PELI TULEVAISUUDESTASI ALKAA

<https://www.youtube.com/watch?v=YvaPPCG-ti4&t=15s>

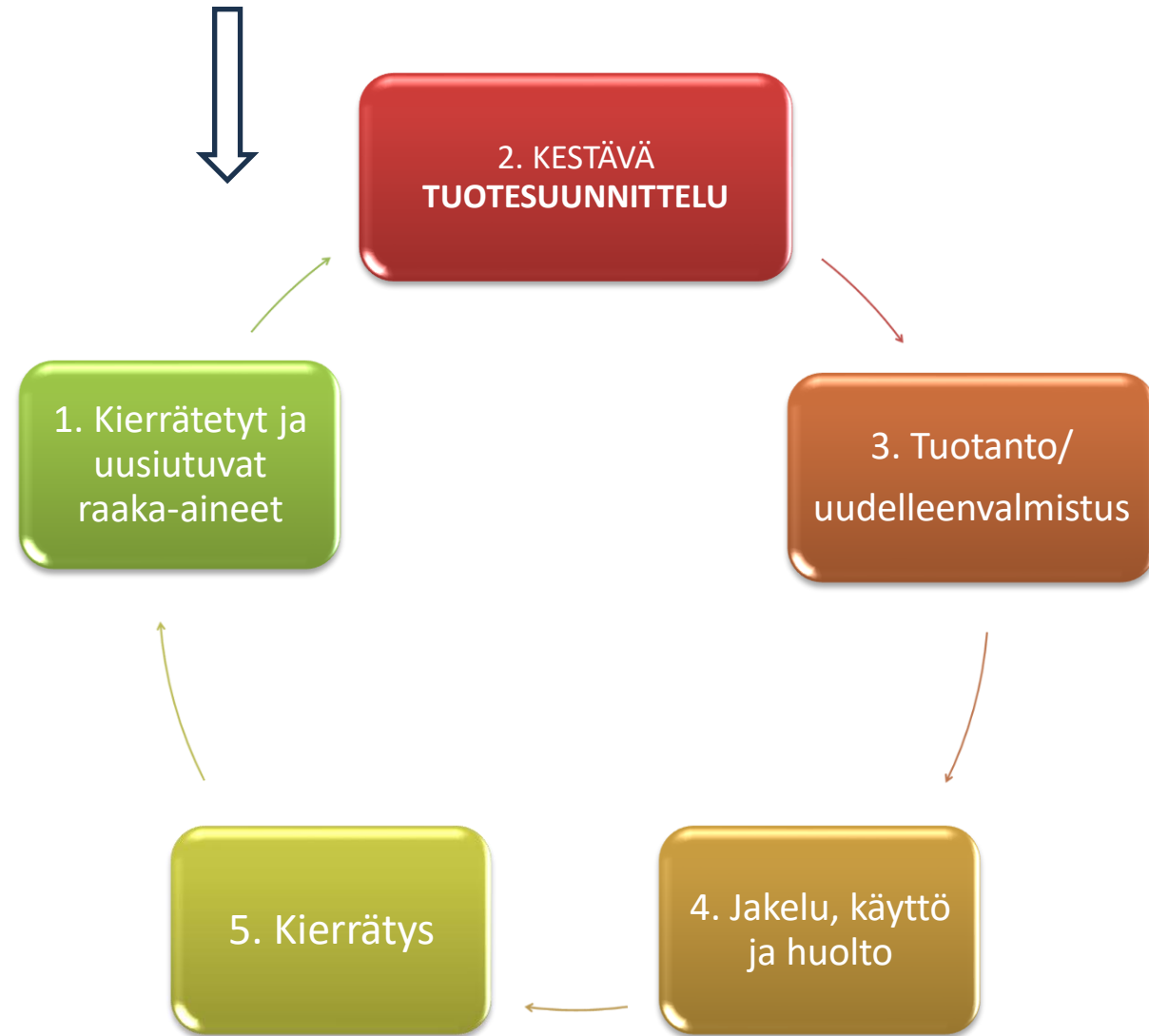
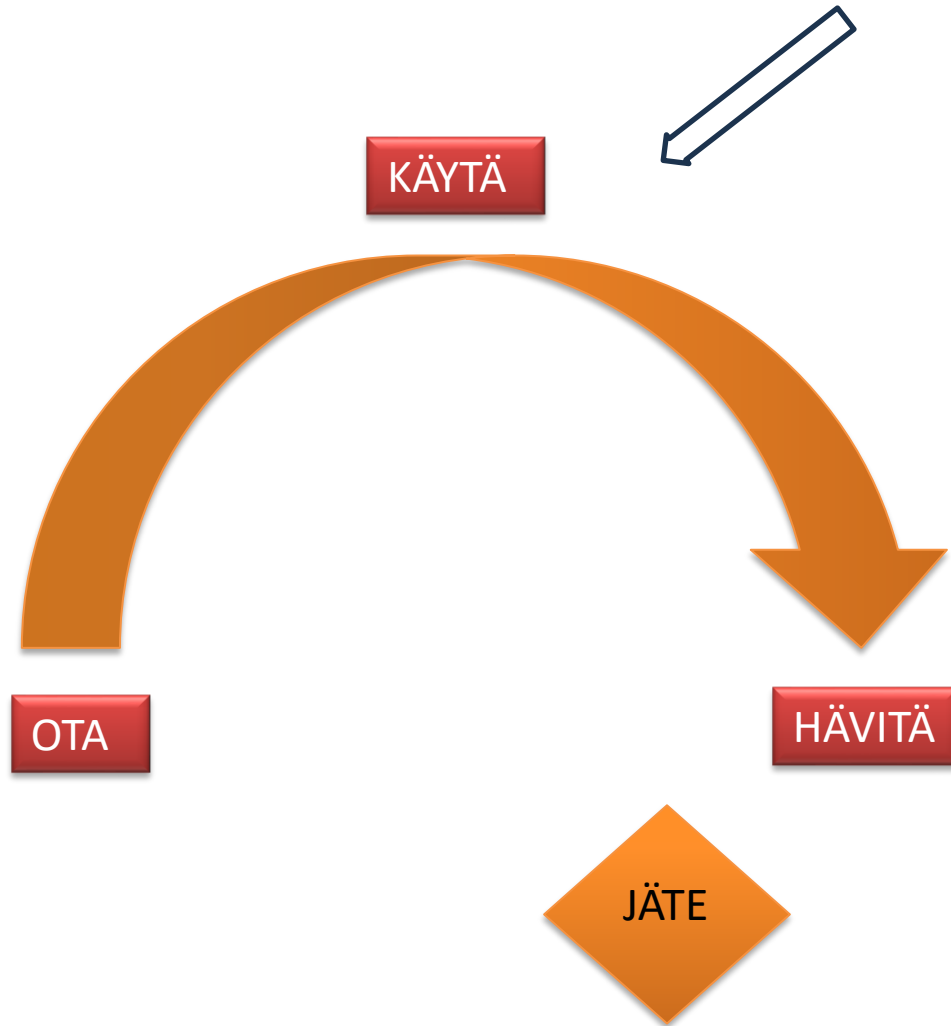

Kuva: Azote Images for Stockholm Resilience Centre.

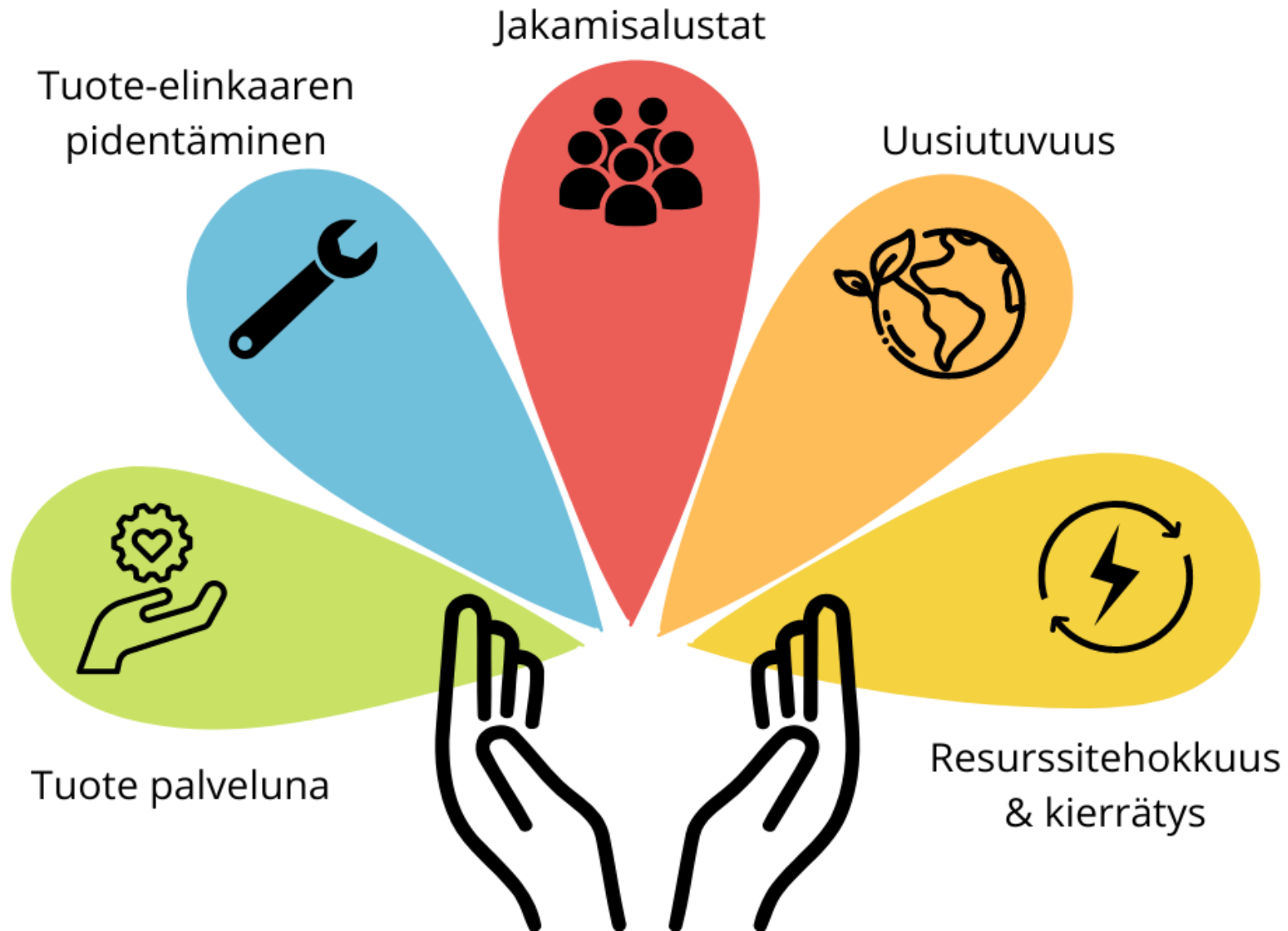
A photograph of a wooden boardwalk path leading through a lush green forest. The path is made of weathered wooden planks and leads from the foreground into the distance, surrounded by dense green foliage and trees. The lighting is bright and natural, suggesting a sunny day.

Kiertotalous on yksi ratkaisu
luonnonvarojen ylikulutukseen ja
ilmastonmuutokseen

Talousjärjestelmällämme on akuutti tarve uudistua lineaaritaloudesta kohti kiertotaloutta

Mutta miten?

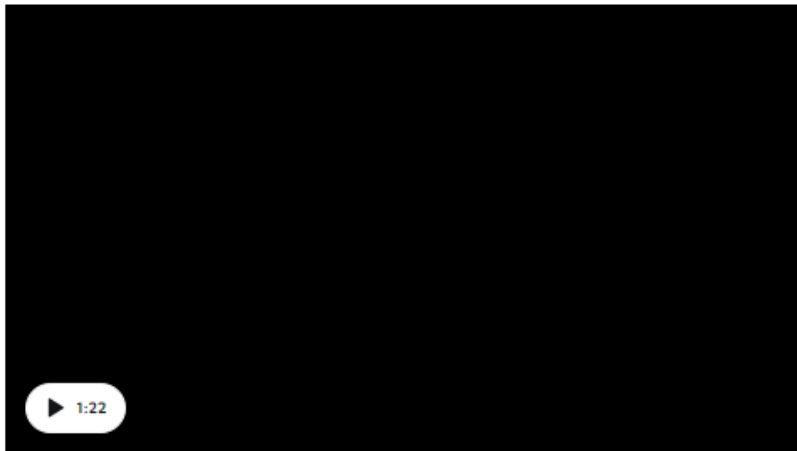
*Lähde: Kuvion graafinen ilme (4),
Sitran tunnistamat kiertotalouden
liiketoimintamallit , 2016 (3)*

Huoli valtion velasta ja velkaantumisesta on leimallista Suomen julkiselle keskustelulle, riippumatta siitä kuinka paljon tai vähän velkaantunut Suomi on ollut. (5)

Valtionvelka

Milloin valtiolla on liikaa velkaa? EU:ssa kytee lihava riita, jonka lopputulos vaikuttaa sinunkin pankkitiliisi

Jos Suomen velkaantuminen jatkuu, myös sen budjetti voi joutua tikunnokkaan Brysselissä. Tähän asti EU on kiinnittänyt huomiota lähinnä eteläisten maiden kuten Italian tai Kreikan julkiseen velkaan.

Toimittaja kertoo videolla, miksi valtionvelasta on tullut ongelma meille kaikille

ANNA KARISMO

7.11.2022 5:45 · Päivitetty 7.11.2022 10:18

↪ Jaa

Politiikka | Valtiontalous

Purra puolustaa budjettiehdotusta: ”Velkalaivaa käännetään hitaasti”

Eläkepomon mukaan velkatason alentuminen vaatisi kasvuihmeen, jota ei ole näkyvässä. Oppositio on moittinut valtiovarainministeriön budjettiehdotusta velkaantumisen jatkumisesta.

Valtiovarainministeri Riikka Purra puhui medialle valtiovarainministeriön sisäisten budjettineuvottelujen päätyttyä. KUVA: RONI REKOMAA / LEHTIKUVA

liro-Matti Nieminen STT

26.8.2023 16:11

VALTIOVARAINMINISTERI Riikka Purra (ps) puolustaa perjantaina esittelemäänsä budjettiehdotusta sanomalla, että velkalaivaa käännetään hitaasti.

Asiantuntijat Sitran raportissa: Ilman monimuotoista luontoa ei ole taloutta

Hiilidioksidilla käydään päästökauppaa, mutta luontokato on kinkkisempi ongelma.

Kuva: Henrietta Hassinen, Heikki Haapalainen / Yle

JUHA-MATTI MÄNTYLÄ

14.2.2023 2:00

Tutkimus: Ilmastonmuutos heikentää jo maailman bruttokansantuotetta

Delawaren yliopiston tutkimus arvioi, että ilmastonmuutos kutisti viime vuonna globaalia asukaskohtaista bruttokansantuotetta 6,3 prosenttia. Suurin osa ongelmista kasautui köyhille maille.

Ilmastonmuutos heikensi eniten köyhien maiden bruttokansantuotetta. Kuvassa Somalian tulvia marraskuussa. KUVA: HASSAN ALI ELMİ / AFP

Alli Hallonblad HS

28.11.2023 8:36 | Päivitetty 30.11.2023 12:15

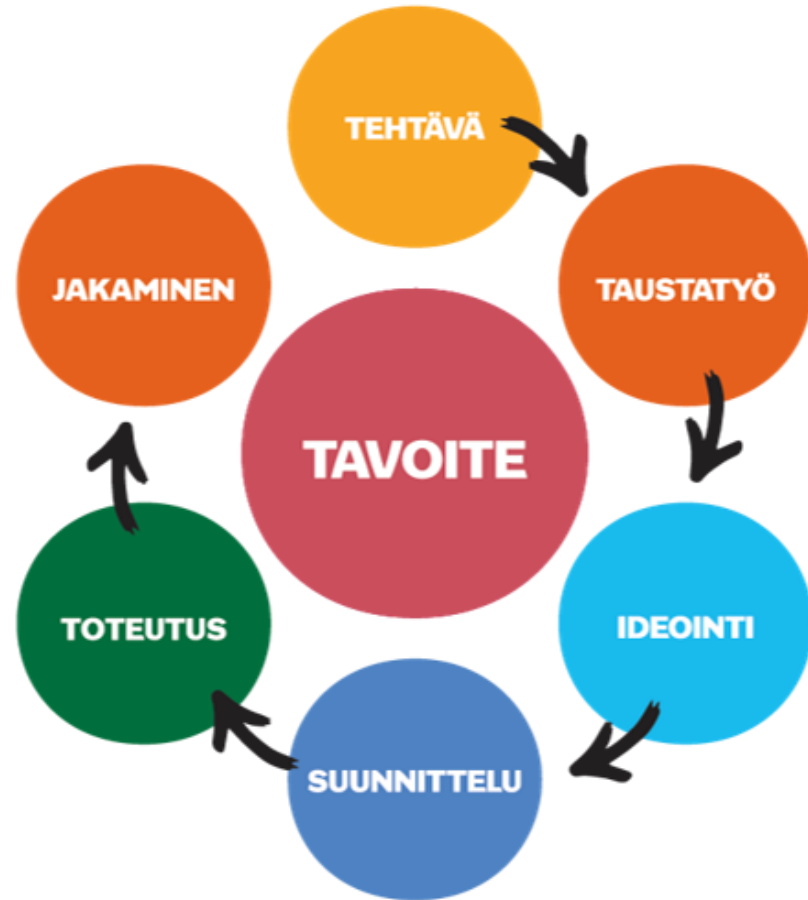
Miksi yksilö ylivelkaantuu?– pohdinta/keskustelutehtävä

1. Pohtikaa ensin yksin tai pareittain syitä yksilön ylivelkaantumiseen
2. Tutustukaa seuraavaksi oheisiin lähteisiin:
 - **Noora Hjelman antoi laskujen kasaantua ja se oli iso virhe – yhä suurempi osa nuorista elää yli varojensa** (<https://yle.fi/a/74-20042556>)
 - **Nuorten aikuisten vaikea velkaantuminen kasvaa - tarvitaan uusia toimia, joilla ongelmia voidaan ehkäistä** (<https://www.sttinfo.fi/tiedote/69979451/nuorten-aikuisten-vaikea-velkaantuminen-kasvaa---tarvitaan-uusia-toimia-joilla-ongelmia-voidaan-ehkaista?publisherId=3328>)
3. Millaisilla toimilla vaikeaa velkaantumista voitaisiin ehkäistä? Toimivatko samat keinot myös ekologisen kestävyuden saavuttamisen edistämisessä?

Positiivinen luottotietorekisteri

- Otettu käyttöön Suomessa 1.4.2024
- Luotonantajat ilmoittavat luottotietorekisteriin tiedot myöntämistään luotoista sekä luotoissa tapahtuneista muutoksista
- Kun yksityishenkilö hakee lainaa, luotonantajalla on velvollisuus tarkistaa luotonhakijan luottokelpoisuus. Luotonantaja pyytää tätä varten positiivisesta luottotietorekisteristä luottotietorekisteriotteen. Otteella on ajantasaiset tiedot rekisteriin ilmoitetuista luotonhakijan luotoista sekä hänen tuloistaan.
- Yksityishenkilö voi tarkastella omien luottojensa tietoja ja asettaa itselleen vapaaehtoisen luottokiellon maksutta luottotietorekisterissä. (6)

Projekti-idea: Positiivinen luontotietorekisteri

1. Tehtävä: Ideoikaa ja suunnitelkaa valitsemalenne kohderyhmälle **positiivinen luontotietorekisteri**. Rekisterin **tavoitteena on edistää ja tehdä näkyväksi esim. kouluuyhteisön positiiviset teot ekologisen kestävyuden saavuttamiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi**.
 - Pohdi: Mikä on porkkana tai mahdollinen sanktio? Mitä hyötyä valitsemalenne kohderyhmälle on rekisterin käyttämisestä?
2. Tutki teoriaa lisää tarvittaessa
3. Kirjoita ideasi ylös
4. Kokoontukaa ryhmän kanssa jakamaan ideanne. Päätäkää yhdessä, mikä on ratkaisunne.
5. Laatikaa yhteinen suunnitelma, johon yhdistätte parhaat ideat.
6. Esittäkää ajatuksenne ja pyytäkää rakentavaa palautetta
7. Rakentakaa mallinnos toiminnastanne esim. piirtäen tai sähköisillä työkaluilla
8. Jakaa toimintaidea muille ja työstäkää sitä eteenpäin
 - Miten kohderyhmä innostuu käyttämään rekisteriä ja saa siitä tietoa? Suunnitelkaa ja ideoikaa viestintä (esim. Instagram-postaus, logo, tiedote)
 - Keksikää rekisterille nimi

Tehtäväidea itsenäisesti tai ryhmissä: Vaikuta kiertotalouden puolesta! (diat 15-16).

Vaihe 1: Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, jotka saattavat hämmästyttää rajallisten luonnonvarojen järkevän käytön puolestapuhujaa.

Tutkitaa oheista listaa tai keksikää omia esimerkkejä.

- Black Friday
- Hanhikiven ydinvoimala-alue
- Globaali kiinalainen verkkokauppa
- Ilmainen muoviämpäri
- Katsomoläpsytiin
- Kapselikeitin
- Polttomoottorikäyttöinen vesiskootteri
- Formula 1 -sirkus
- Jouluneule
- Sähkötupakka
- Terassilämmitin
- WC-raikastin
- Temptation Island- reality-tv-sarja

Vaihe 2: Meemityöpaja

1. Katsokaa video ”[Mitä on yhteiskunnallinen vaikuttaminen?](https://www.youtube.com/watch?v=9Fp0EDbMj3E)”
<https://www.youtube.com/watch?v=9Fp0EDbMj3E> (Videon tuottaja: Biologian ja maantiedon opettajien liitto)
2. Keskustelkaa vierustoverin kanssa tai ryhmässä
 - Mikä oikeastaan on meemi?
 - Mikä on meemien merkitys yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa?
 - Millainen on hyvä meemi?
3. Valitkaa yksi asia edellisen dian listalta tai omista esimerkeistänne
 - Millaisesta näkökulmasta haluaisit asiaa käsitellä (esim. epäkohtien osoittaminen, uusi ratkaisu, jokin tunne)
4. Valitse näkökulmaan sopiva meemipohja, meemigeneraattoreita netissä mm.
<https://imgflip.com/memegenerator>
<https://www.kapwing.com/meme-maker>
<https://www.iloveimg.com/meme-generator>
5. Kootkaan meemit opettajan ohjeistamalla tavalla, jotta pääsette ihailemaan toistenne tuotoksia!

imgflip.com

Kuvan lähde: Toivoa & Toimintaa /
Biologian ja maantieteen opettajien liitto
BMOL ry.

Lähteet

(1) Packer D. & Van Bavel J. 2024. *How to talk about climate change and the problem with doomerism*. The Power of us (Issue 107)

(2) Joutsenvirta M. 2021. #3 *Miten talousajattelumme muotoillaan uusiksi?* Luettavissa: <https://www.sitra.fi/blogit/miten-talousajattelumme-muotoillaan-uusiksi/>

(3) Brander ym. *Manner GE1-Maailma muutoksessa*. Otava kirjapaino. Keuruu 2021. ISBN:978-951-1-35098-9

(4) *Kiertotalous työelämätaidona-verkkokurssi*. Aineisto on tuotettu KIERTO – Kiertotalouden toiminnalliset oppimisympäristöt ja Kiertotaloudesta kasvua -hankkeissa, jotka toteutettiin – 31.12.2021 ja 1.12.2021 – 31.8.2023. Hankkeiden päärahoittajana oli Euroopan Sosiaalirahasto ja koordinoivana tahona Tampereen kaupungin työllisyys- ja kasvupalvelut. Lupa materiaalin käyttöön saatu.

(5) Saarinen M. *Suomen velkaongelma ei ole niin paha kuin kansalle kerrotaan – ”Puheissa on pelottelun retoriikkaa”*. Helsingin sanomat. 22.3.2023. Luettavissa: <https://www.hs.fi/visio/art-2000009463824.html>

(6) *Rekisteri ehkäisee kotitalouksien ylivelkaantumista*. Verohallinto. Luettavissa: <https://www.vero.fi/positiivinenluottotietorekisteri/tietoa-rekisterista/>

Oppituntikokonaisuus on koottu Ympäristöministeriön rahoittamassa MASSA-hankkeessa (8/2022-4/2024) Oulun kaupungin Yhdyskunta –ja ympäristöpalveluissa.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

OULU